LES PINTURES DE L'ESGLESIA DE MANLLEU

El dia 14 de novembre de l'any 1936, l'ajuntament roig, de Manlleu, decidia «enderrocar l'església i edificis anexes instal·lats al carrer de Lenin» (amb aquest nom exòtic acabava d'ésser rebatejat el típic *carrer dels Capellans*). L'acord municipal fou posat en execució ben aviat i amb gran rapidesa es dugué a terme. Al cap de pocs mesos, del temple barroc erigit a mitjans del segle XVIII només en quedaven l'esvelt campanar i les restes llastimoses de la façana principal mutilada. L'acció destructora dels picots i la dinamita havia deixat tot l'espai sagrat convertit en informe pilot de runes.

Acabada la guerra, l'arquitecte vigatà Josep M.ª Pericas va projectar i dirigir la construcció del nou temple parroquial, incorporant-hi ço que restava de l'antic edifici. Començades les obres pel març de l'any 1940, hom n'efectuava la benedicció el dia 7 de desembre del 1945.

L'església parroquial de Manlleu —aixecada amb l'aportació comú de la feligresia i l'estat— és una construcció d'estil renaixentista, d'una sola nau de més de 40 metres de llargada per 18 d'amplada, amb capelles laterals. Les seves parets, fetes de grossos còdols de riu (de forta tradició en l'art constructiu dels pobles de vora el Ter), i la volta major, formada per una espècie d'enteixinat de pedra artificial, reclamaven una decoració que suplís l'escàs valor ornamental dels materials emprats.

En plantejar-se aquest problema, es decidí decorar les parets de la nau, capelles i presbiteri amb esgrafiats, que s'han anat realitzant a mesura que l'erecció d'altars i habilitació de les corresponents parts del temple ho han exigit i les possibilitats econòmiques ho han permès. L'enteixinat de la volta haurà d'ésser daurat, bo i adaptant la decoració als motius ornamentals que donen forma als plafons que la constitueixen. En canvi, la volta i el mur de fons del presbiteri va determinar-se que fossin decorats amb sengles composicions pictòriques.

L'autor

Pel mes d'abril de l'any 1953, la Junta de Reconstrucció del Temple Parroquial de Santa Maria de Manlleu lligava tractes amb el pintor Carles Llobet per la decoració de la volta del presbiteri. Aquest contracte fou després (octubre del 1954) ampliat, amb l'encàrrec de decorar també pel mateix procediment tècnic de la pintura al tremp la paret de fons de l'espai presbiterial.

Carles Llobet i Raurich és un pintor nat a Barcelona l'any 1897. De família d'artistes, rebé la formació acadèmica en les Escoles de Belles Arts de Barcelona i València, d'on va treure el títol de professor de dibuix i pintura i el certificat d'aptitud en composició. Als mateixos centres hi obtingué diverses medalles i dues bosses de viatge per ampliació d'estudis. Pensionat a Itàlia, sojornà a Roma, Florència i Venècia. Ha residit també a Castella i Andalusia i, en dues ocasions, a París. Fou professor de dibuix de l'Escola Superior de Belles Arts (Llotja), de

Grup de patriarques presidits per Moisès que sostè les taules de la Llei.

Barcelona, de 1926 a 1936. En els anys 1940-1943 va ésser professor d'Arts aplicades a la Universitat Catòlica de Santiago de Chile.

La seva producció artística és molt vasta i heterogènia, puix comprèn des de la il·lustració de llibres als dibuixos d'orfebreria (ell projectà, l'any 1923, la corona de la Mare de Déu de La Gleva, realització dels joiers Masriera, de Barcelona), des dels retrats i quadres de paisatge i composició sobre temes varis a la pintura mural executada en cases particulars i locals públics.

Dels *últims anys daten les seves millors obres de decoració mural d'edificis* religiosos. Les primeres pintures d'església són les dels Maristes de Saint-Paul Trois Chateaux (França). Posteriorment ha treballat per les esglésies parroquials de Prats del Rei i de Ntra. Sra. dels Desamparats (Hospitalet-La Torrassa). D'aquest temple, com també del santuari de La Salut (Les Planes, de Vallvidrera), ha decorat al fresc tot l'espai del presbiteri amb sengles composicions que han estat elogiades per la crítica pel seu valor pictòric i inspiració artística, complement de la unció religiosa que respiren.

La *decoració del presbiteri de la parroquial de Manlleu ha durat practicament* dos anys. Omplen aquest període de temps els treballs de preparació verificats al taller de l'artista, a Barcelona, i l'execució directa de les pintures damunt la paret i volta del temple.

El tema

L'església parroquial de Manlleu està dedicada a la Verge Maria en la seva Assumpció al cel. Per això, l'altar major serà presidit per una imatge de gran tamany

representativa del Misteri titular. I la composició pictòrica que omple la paret de fons i la volta del presbiteri, marc monumental de l'altar major, preté esser-ne el complement iconogràfic adequat.

Ocupa tota la volta —d'uns 210 metres quadrats— una gran composició al·legòrica, representant la glòria en el moment de l'ingrés triomfal de la Verge: Un vol d'àngels músics i en actitut aclamatòria i d'adoració constitueix la part superior de la superfície pintada, produint l'efecte d'una moguda sardana, vibrant de ritme i de dibuix i colorit molt encertats. A banda i banda, repartits en plans escalonats, s'hi veu un nombrós estol de personatges de l'Antic Testament —agrupats segons les diverses categories de patriarques i profetes— i del Nou Testament. contemporanis de Maria i que la tradició diu que moriren abans que Ella. La Santíssima Trinitat, figurada en una gran talla policroma, disposant-se a coronar a la Verge Assumpta presidirà tot el conjunt pictòric de la volta, enllaçant-lo amb la composició frontal. Vora seu, tres figures d'arcàngels i de l'Angel Custodi de Manlleu.

El mur de fons, monumental retaule de l'altar major cobert per un cibori proporcionat, està pintat en dues terceres parts simulant una cortina blava, amb franges i altres motius daurats, que donarà la vaga impressió d'un celatge, quan hi sigui aplicat el grup escultòric de Maria Assumpta. La part baixa de la paret està destinada a contenir una composició de tipus realista, basada en la iconografía tradicional del Misteri: els Apòstols, reunits a l'entorn del sepulcre buid de la Verge i admirant en actitud extàtica la seva Assumpció.

Iconografía

Els àngels músics que componen la celestial sardana estan representats segons els cànons iconogràfics clàssics: homes joves, revestits de vaporosa túnica i amb ales esteses, de poderosa envergadura. Tots polsen o toquen instruments diversos, de vent o de corda o percussió, que van des del llaut romàntic fins al modern violí, passant per les trompetes i els platets. A remarcar, com a mèrit especial de l'autor i manifestació plena de les seves dots artístiques, els variats i difícils escorços amb que han estat tractats aquests àngels.

De l'enfilall d'esperits gloriosos que poblen la volta del presbiteri n'estan separats el tres arcàngels Miquel, Rafael i Gabriel, posats amb l'expressió majestàtica vora el punt d'unió de la volta amb la paret plana del fons. Sant Miquel apareix caracteritzat com un guerrer; Sant Rafael recorda un pelegrí, pel seu vestuari i els atributs del peix i el bordó de caminant; Sant Gabriel, singular missatger de divines ambaixades, va revestit de la litúrgica capa pluvial i ostenta l'inevitable atribut del lliri. Per completar simètricament aquest grup dels arcàngels, que tan especial relació han tingut amb el món dels mortals, hom hi veu l'Angel Custodi de la feligresia. Se'l distingeix pel coixí, lliri i ceptre que duu en les mans, emblema de l'antiga confraria manlleuenca de *Nostra Senyora de Cap d'Altar,* adoptat com a distintiu de l'actual Parròquia Arxiprestal.

Cobrint les parts laterals de la volta de canó, hi han els patriarques i els profetes, situats respectivament al cantó de l'Epístola i de l'Evangeli. Aquells, presidits des del núvol més alt per Moisès; aquests, per Elies: els dos personatges que foren vistos pels Apòstols al costat de Crist en la seva Transfiguració.

El grup dels patriarques està compost, a més de Moisés, —que sosté les taules de la Llei ajudat pel ser germà Aaron i tenint a prop a Josué, el seu successor—, pels primers pares Adam i Eva avergonyits sota l'arbre del Paradís perdut, el

Agrupament de Profetes sota la figura d'Elies.

vell Matusalem que es confon gairebé amb una roca, Noè i els seus tres fills que s'emparen en el braç patern que aguanta l'arca salvadora. Abraham i el seu fill Isaac, a punt pel sacrifici, Jacob amb la seva muller Raquel i llur fill Josep. David, en lloc destacat, com a fundador de la casa de Maria i del seu Espòs. També apareixen les virtuoses dones Esther, Ruth, Judit i Abigaïl, Job, Judas Macabeu i els tres joves del forn de Babilònia, Ananies, Azaries i Misael.

Al costat de l'Evangeli, que presideix Elies des d'un encimbellat núvol, amb el corb vora seu que li suministrava l'aliment quotidià, hi estan col·locats els profetes majors i menors. Tots, amb les característiques i atributs que els especifiquen i que sovint es confonen amb la nuvolada que els serveix de marc i d'escambell, com per exemple el cetaci enorme que engolí a Jonàs o els lleons del suplici no acomplert en el de Daniel. Bo i formant diferents grups que equilibren la composició, s'hi compten els personatges següents: Elies, Isaïes, Jeremies, Ezequiel, Daniel, Zacaries; Joel, Osees, Abdies, Amós, Miqueas; Habacuc, Jonàs, Naum, Malaquies i Sofonies.

La disposició adoptada per l'artista fa que els Sants contemporanis de Maria, que se suposen traspassats abans que Ella a les regions celestes, estiguin situats en la part inferior dels plafons laterals, sobre el pla de la cornisa d'on arrenca la volta de canó del presbiteri. Així resulta que les imatges que queden més a prop dels fidels congregats en la nau del temple són les dels benaventurats també més pròxims a nosaltres en quant al temps. En lloc de preferència, tocant al dosser de Maria Assumpta, el patriarca Sant Josep i Sant Joan Baptista, precursor del Senyor, acompanyats dels sants Joaquim i Anna, pares de la Verge, i de l'apòstol Sant Jaume el Major, compatró de la vila de Manlleu.

Figura de Santa Anna.

Seguint la línea de la cornisa tot al volt del presbiteri, els personatges del Nou Testament que integren els dos grups encapçalats per Sant Joan i Sant Josep, són aquests: els esposos Zacaries i Elisabet, l'ancià Simeó i Anna la profetessa, les tres piadoses Maries, els sants Reis d'Orient, cinc petits infants representatius dels Innocents, el protomàrtir Sant Esteve, Josep d'Arimatea, Nicodemus i Dimes, el Bon Lladre.

Valgui a dir que l'agrupament de tots aquests personatges i la iconografia amb que han estat representats, responen a la respectiva relació històrica i als cànons tradicionals de la seva expressió artística. No deixa de cridar l'atenció el fet de que, entre els personatges representats en aquell cel pictòric, uns duguin aureola i altres no. El pintor Llobet ha seguit el criteri de posar corona sols a aquells que tenen el nom inscrit en el Martirologi romà.

Crítica

Aquesta decoració del temple parroquial de Manlleu és, sens dubte, l'obra mestra de Llobet Raurich Sempre és exposat fer afirmacions contundents, però bé podem assegurar que el total de 320 metres quadrats (producte de la suma de les superfícies pintades, de la volta i del mur de fons del presbiteri) resulta un dels con-

junts de decoració historiada més grans que s'han realitzat a la nostra terra en la present època de reconstrucció d'edificis sagrats.

Reconeguts a bastament l'interès i afecte —significats per una entrega absoluta, per una total absorció— amb què l'autor ha executat aquesta obra, hom pot opinar davant de la mateixa sobre els mèrits i qualitats d'aqueix artista fins ara desconegut a la nostra comarca. Anticipant un judici, que ha d'ésser la conseqüència lògica del present estudi, *direm que en Carles Llobet i Raurich és un bon pintor* i excel·lent dibuixant, amb un gran sentit de la decoració mural.

Les pintures del presbiteri de la parroquial de Manlleu les considerem perfectes des del punt de vista tècnic, per quant han estat realitzades per un expert coneixedor de l'ofici. Fetes amb materials adequats, sense presses de cap mena i amb una riquesa d'elements subsidiaris no gaire freqüent. El procediment adoptat —*pintura al* tremp— era també el més aconsellable, atesa principalment la magnitut de proporcions de la superficie a decorar.

Renovant antics èxits assolits en el terreny de l'escenografia, a l'església de Manlleu el pintor Llobet ha demostrat que coneix molt bé les lleis de composició i perspectiva. La composició es caracteritza per la construcció rítmica de les línies, que determina la col·locació i actituds dels elements figurants vers un centre de gravetat constituït per les imatges principals de la decoració: Maria Assumpta i la Trinitat. Aquesta concepció harmònica del conjunt, la sàbia disposició vagament simètrica de les figures en diversos plans que s'equilibren mutuament i la proporcionada monumentalitat de les mateixes són qualitats ben vistents de la composició.

Mirat en conjunt, el colorit de les pintures fa bon efecte. Sobretot si limitem la nostra mirada a l'espai decorat de la volta. Hom hi veu una encertada distribució de les masses cromàtiques, no obstant la seva variada prodigalitat. Observades en detall, però, cal dir que a voltes resulten estridents o massa crues i, fins i tot, quelcom ingènues. (Posem per cas els raigs de llum groga que travessen la nuvolada de la volta). El més desafortunat és, ara com ara, el colorit del gran dosser de la futura imatge de la Verge titular. Mentre aquella immensa taca blava no quedi mig coberta pel grup escultòric de l'Assumpta, reduïda a la categoria d'un celatge que totjust s'entrevegi entre ales d'àngels i núvols de glòria, continuarà fent la impressió d'un teló d'escenari a mig alçar. L'erecció del baldaquí o cibori, com també l'execució del plafó pictòric dels apòstols a l'entorn del sepulcre de Maria, contribuïran segurament a millorar l'efecte estètic del conjunt.

Potser la qualitat principal de les pintures de Manlleu és la perfecció del dibuix. El senyor Llobet se'ns hi demostra òptim dibuixant, acurat i honest a tot ésser-ho. El traç vigorós i segur de les seves figures, de clarobscurs ben repartits, ben resoltes les anatomies aparents o velades, gestos i positures en general molt expressius, són les qualitats parcials de l'obra del dibuixant, que bo i reunides ens duen a la conseqüencia lògica de la vàlua del conjunt. Sota normes acadèmiques, però amb aire evident de modernitat en l'estilització de les faccions humanes, fugen algun cop del naturalisme que les ha inspirat per sorprendre'ns amb una que altra figura de tipus impressionista. El seu academicisme ha obligat a l'autor a l'estudi minuciós de tots els elements de la composició, a una reproducció quasi fotogràfica dels models, sense artificis ni convencionalismes.

Són noranta-dues en total les figures que omplen l'ampli espai decorat de la volta sens enfarfec, deixant la impressió que no obstant el seu gros tamany, encara n'hi cabrien més. Com és natural, han multiplicat l'entretingut treball de preparació amb bocets, estudis en color, cartrons en tamany definitiu, etc. La tasca ha esdevin-

gut més llarga per les naturals dificultats que creen les dimensions tan vastes i la irregularitat de plans de la volta, obligant a l'artista a realitzacions fragmentàries, de resultat a vegades no previsible.

A totes les qualitats descrites convé afegir-hi la dignitat religiosa amb què ha estat tractat el tema decoratiu. Per la seva correcció artística i els indiscutibles encerts tècnics, ungit tot plegat per un aire evident d'inspiració sagrada, bé podem dir que a l'església de Manlleu s'hi han fet unes pintures devotes i artísticament decoroses.

Manquen encara els elements escultòrics, de caràcter molt principal en el conjunt de la decoració del presbiteri, per a poder donar un judici definitiu. Però és ja suficient el què s'hi ha fet per aventurar una opinió personal sobre l'obra descrita, bo i esperant amb optimisme que la impressió final pugui ésser tant o més satisfactòria.

Josep M.ª Gasol, prev.